

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. №

КТСП-753-08-2

дата

31.05.2017 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2008
1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДИЦА" № 2, ТЕЛ: 8119 443, ФАКС: 988 44 05, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

Изх. №: 02-65
.....30.05.2017.....

ДО
Д-Р ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

НА ВАШ № КТСП-753-08-2/19.05.2017 Г.

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОМИМИЧЕН ЕЗИК
№ 754-01-6, ВНЕСЕН ОТ ГЕОРГИ ГЪОКОВ И ГРУПА НАРОДНИ
ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА 17.05.2017 Г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,

Във връзка с получения в Министерството на труда и социалната политика Законопроект за българския жестомимичен език, внесен от Георги Гъоков и група народни представители, предоставям на Вашето внимание следното становище:

За прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания е изготвен първи План за действие, в резултат на който е изработена Концепция за промени в нормативната уредба по прилагането на член 21 „Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъп до информация“ – Въвеждане на жестовия език (Концепцията) от междуведомствена работна група в Министерство на образованието и науката.

Целта на концепцията е създаване на условия за промени в нормативната уредба в областта на изразяване и на достъп до информация чрез въвеждането на българския жестов език. По този начин на хората с увреден слух се осигурява възможността да търсят, получават и споделят информация наравно с останалите членове на обществото и да повишават тяхната независимост във всички сфери на живота.

Концепцията идентифицира ключови проблеми и посочва конкретните стъпки по изпълнението на член 21 „Свобода на изразяване на мнение, свобода на достъп до информация“ от Конвенцията за правата на хората с увреждания (Конвенцията).

Предлагам да бъде използвана терминологията, предложена в Концепцията, тъй като в резултат на обсъжданията в работната група за нейното изготвяне бе

прието използването на понятието „български жестов език“, а не жестомимичен език, както е в предложения законопроект.

Концепцията бе обсъдена и приета на заседание на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания, проведено на 22.01.2015 г.

В момента се изпълнява втори План за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015 – 2020 г.). Една от стратегическите цели в него е *Въвеждане на жестовия език*, за което отговорна институция е Министерство на образованието и науката в партньорство с национално представителните организации на и за хора с увреждания. Заложени са редица дейности за реализирането на стратегическата цел с времеви диапазон 2020 г.

В изпълнение на предвидените дейности по въвеждане на жестовия език по предоставена информация от Министерството на образованието и науката по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г. се изпълнява проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“. По проекта се извършва национално научно изследване на българския жестов език, както е заложено в Концепцията по член 21 от Конвенцията. Очакваният резултат е лингвистично описание и допълване на българския жестов език и едва след това признаването му като езикова система.

Министерството на труда и социалната политика подчертава, че водеща роля по въвеждане на жестовия език има Министерството на образованието и науката, поради което следва да се изиска тяхното становище.

Предложеният законопроект следва да бъде внесен за обсъждане на заседание на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания, който е консултативен орган към Министерския съвет и задължително се произнася по въпроси, засягащи правата на хората с увреждания.

Необходимо е изясняване на методологията и органите, които имат компетенции да се произнесат относно хората с увреден слух, нуждаещи се и желаещи да ползват българския жестов език като средство за комуникация.

Нужно е внасяне на яснота в текста на член 9 от законопроекта *„Глухите и тежкочуащите лица реализират правата си по този закон доколкото в него не е посочено друго в съответствие с правилата и процедурите по Закона за социално подпомагане“*. Законът за социално подпомагане урежда обществените отношения, свързани с гарантирането на правото на гражданите в Република България на социално подпомагане чрез социални помощи и социални услуги, като не се допуска пряка или непряка дискриминация на лицата, включително и по признак увреждане.

Представената *Предварителна оценка на въздействието* следва да бъде съгласувана с Дирекция „Модернизация на администрацията“ на Министерски съвет. В т. III „Анализ на разходи и ползи“ от Предварителната оценка се посочва, че *„приемането на проекта на закон няма да доведе до допълнителни разходи за държавния бюджет и общинските бюджети доколкото изплащането на целеви помощи за жестомимични услуги са лица с увреден слух вече е уредено в Правилника за прилагането на Закона за интеграция на хората с увреждания.“*

Предложенията в проектозакона изискват осигуряването на значително по-голям размер на финансовия ресурс в сравнение с предвидения бюджет за целеви помощи по Закона за интеграция на хората с увреждания. В тази връзка следва да бъде изискано становище и от Министерството на финансите.

В заключение бих искал да подчертая, че въпросите са обсъждани при изготвянето на Концепцията с всички заинтересовани страни и в нея са посочени стъпките, които са необходими за успешното реализиране на въвеждането на жестовия език, като е отчетена и необходимостта от финансов и човешки ресурс. Поради това предлагам да бъдат следвани начертаните стъпки в Концепцията за

промени в нормативната уредба по прилагането на член 21 от Конвенцията за правата на хората с увреждания и в Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015 – 2020 г.).

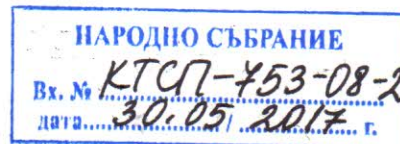
30.05.2017

БИСЕР ПЕТКОВ
МИНИСТЪР

Signed by: Biser Hristov Petkov

ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ОРИГИНАЛ

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№ 0101-35
30.05 2017 г.

ДО

Г-Н ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА В
44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На Ваш № КТСП-753-08-2/19.05.2017 г.

СТАНОВИЩЕ

Относно: *Законопроект за българския жестомимичен език, № 754-01-6, внесен от Георги Гьоков и група народни представители на 17.05.2017 г.*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,

Във връзка с постъпило в Министерството на образованието и науката искане за становище по реда на чл. 79, ал. 2 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание относно Законопроект за българския жестомимичен език, Ви уведомявам следното:

Съгласно действащата нормативна уредба в системата на предучилищното и училищното образование, при обучението на децата и учениците с увреден слух в детските градини и училищата се допуска използването на жестови знаци и жестомимика като помощно средство и средство за комуникация, но липсва лингвистичен модел – научно изследван и признат език, на който да се извършва обучението. Към този момент може да се направят следните заключения по отношение използването на жестомимичния език в страната:

- жестовият език на хората с увреден слух в България не е изследван задълбочено и няма признат статут на езикова система;

- липсва богат, граматически правилен жестов език като средство за обучение;

- жестовите речници на Съюза на глухите в България не са регламентирани и достатъчно обхватни за отразяване на учебното съдържание и на редица области от социалния живот;

- в различните райони на България за множество еднакви думи се употребяват различни жестове, разбираеми само от глухите хора, живеещи и учещи в тези райони, т.е. жестовите знаци не са унифицирани;

- жестовите преводачи са неразбираеми от повечето глухи хора;

- налице е противоречиво отношение от страна на различните представители на обществото на глухите хора както към жестовите речници, така и към естествено възникналата и развиваща се жестова комуникация, която е много вероятно да има статут на жестов език, но подлежи на научно доказателство.

С предложения проект на Закон за българския жестомимичен език се цели регламентиране на „жестомимичния“ език като средство за комуникация. В тази връзка трябва да се отбележи, че е целесъобразно да се приеме Закон за българския жестов език, който да узакони жестовия език като самостоятелен език. На този етап обаче, все още не е налице готовност жестовият език да се защити със статут на самостоятелен език и съответно да се приложи в специалните училища като задължителен учебен предмет или при билингвистичното обучение на децата и учениците с увреден слух в детските градини и училищата. За целта Министерството на образованието и науката е предприело необходимите действия за научно доказване на жестовия език като самостоятелна лингвистична система чрез обществена поръчка на тема „Национално научно изследване на българския жестов език по проект BG05M2OP001-3.003-0001 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, която ще приключи през месец ноември 2017 г. Научното доказване на жестовия език ще даде възможност за неговото признаване като самостоятелен език и за узаконяването му като такъв. По този начин България ще бъде от малкото държави, научно доказали жестовият език като самостоятелен език. Това ще позволи да се въведат законови разпоредби, които се отнасят до равностойното прилагане на жестовия език както в областта на образованието, така и други сфери на обществения живот.

Във връзка с гореизложеното считам, че регламентирането със закон именно на българския жестов език, а не на жестомимичния език, следва да се извърши след научното му

признаване като самостоятелен език, което е част от мерките, заложиени в Плана за действие за прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (2015 – 2020 г.), а именно:

- признаване и популяризиране на българския жестов език като езикова система;
- осигуряване на обучителни модули по жестов език;
- въвеждане на българския жестов език като учебен предмет в специалните училища;
- включване на специалисти с увреден слух като учители по жестов език;
- използването на жестовия език при обучението на студенти с увреден слух и др.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. № *КТСН-453-08-2*
дата *31.05.2017* г.

ДО

Г-Н ДИМИТЪР ГЛАВЧЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ
Изх. № *РД-18-69/29.05.17*

Относно: Проект на Закон за българския жестомимичен език

УВАЖАЕМИ Г-Н ГЛАВЧЕВ,

Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) е държавен орган за лицензиране на дейности в системата на професионалното образование и обучение, както и за координация на институциите, имащи отношение към професионалното ориентиране, обучение и образование. Във връзка с координиращата си функция и в изпълнение на чл. 42, т. 3 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО), НАПОО разработва и предлага на министъра на образованието и науката:

- Списък на професиите за професионално образование и обучение (СППОО);
- Държавни образователни стандарти (ДОС) за придобиване на квалификация по професии, чрез които се определят задължителните професионални знания, умения и компетентности, необходими за упражняване на дадена професия. Те са задължителни за всички обучаващи институции, които имат право да провеждат обучение, завършващо с издаване на държавно признати документи за квалификация: Свидетелство за професионална квалификация или Удостоверение за професионално обучение съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

Във връзка с постъпило писмо с искане за изразяване на становище по Проект на Закон за българския жестомимичен език, бих искала да изразя институционалната подкрепа на НАПОО за въвеждането на нормативен акт в българското законодателство, който да създава условия за пълноценна реализация и интеграция в обществото на хората с увреден слух.

Като се имат предвид правомощията на НАПОО, бих искала да изразя становището на специализираната администрация на ръководената от мен институция:

Обучението на преводачи на жестомимичен език може да се осъществява по реда на Закона за професионалното образование и обучение и в този случай завършва с издаване на горепосочените държавно признати документи за придобита професионална квалификация. Когато обучението се провежда за цяла професия се издава Свидетелство за професионална квалификация. В този случай, продължителността на обучението 960 учебни часа, като

включва обучение по учебни предмети, разпределени в обща, отраслова, специфична и професионална подготовка. В случаите, когато обучението се осъществява по част от професията се издава Удостоверение за професионално обучение. Обучението по част от професия има своите предимства, тъй като е по-краткосрочно и ориентирано към индивидуалните потребности, но не дава възможност за усвояване на целия спектър от изискуеми професионални знания, умения и компетентности.

Към настоящия момент в България има две лицензирани обучаващи институции от НАПОО, които през 2010 г. са придобили право да провеждат професионално обучение за придобиване на квалификация по професията „Преводач жестомимичен език“:

- Център за професионално обучение към Сдружение „Съюз на глухите в България“;
- Център за професионално обучение към „ЗНАНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ“ ЕООД.

След направена справка в Информационната система на НАПОО, на Вашето внимание представям справка за броя обучени лица по тази професия:

- **7620501 „Преводач жестомимичен език“**
 - За 2016 г. – 19 обучени лица по част от професия, 0 за цяла.
 - За 2015 г. – 3 обучени лица по част от професия, 0 за цяла.
 - За 2014 г. – 20 обучени лица по част от професия, 0 за цяла.
 - За 2013 г. – 0

Както се вижда от представените данни, в страната за четиригодишен период са обучени 42 лица по част от професията 762050 „Преводач жестомимичен език“. Редно е да поясним, че професията е включена в СППОО през 2009 г. със Заповед № РД 09 – 298 / 19.02.2009 г. на министъра на образованието и науката. Стандартът по професията е утвърден в Държавен вестник през 2012 г. с Наредба № 48 от 9 януари 2012 г. за придобиване на квалификация по професията „Преводач жестомимичен език“.

С други думи, бих искала да насоча Вашето внимание върху няколко въпроса, свързани със създаването и поддържането на Национален регистър на преводачите от и на жестомимичен език в България, който намира своето място в нормативната разпоредба на чл. 6, ал. 2 от представения за становище законопроект.

1. В Регистъра по чл. 6, ал. 2 от проекта на Закон за българския жестомимичен език и във връзка с дефиницията, посочена в допълнителната разпоредба, става ясно, че за преводач жестомимичен език се разбира пълнолетно лице, което интерпретира (превежда) за глухи и тежкочуващи лица от говорим език на жестомимичен език и обратно и притежава свидетелство за професионална квалификация.

В този смисъл, ще подлежат ли на допълнително вписване в Регистъра и лицата, които до този момент са успешно преминали обучение по част от професията. Видно от изложените данни по-горе, за последните 4 години няма обучено лице по цяла професия, което да притежава свидетелство за професионална квалификация. Този факт ще затрудни първоначалното въвеждане в практиката на цитирания Регистър.

2. Какво място в Регистъра ще заемат лицата с висше образование, които имат придобита квалификация в конкретната професионална област?
3. Как ще се процедира с всички лица, преминали до този момент неформално обучение по жестомимичен език?
4. Предвижда ли се в Регистъра да се включат лица, които полагат грижи за свои роднини с увреден слух и вече владеят жестомимичния език?
5. Ще се предвиди ли валидиране на придобити професионални знания, умения и компетентности по реда на Наредба № 2 от 13 ноември 2014 г. за условията и реда за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, издадена от министъра на образованието и науката (обнародвана в Държавен вестник, бр. 96 от 21.11.2014 г., в сила от 01.01.2015 г.)?

Въз основа на поставените въпроси е целесъобразно да се обмисли включването в Регистъра и на лица с висше образование, чиято квалификация да се упомене в допълнителната разпоредба на законопроекта, както и възможностите за придобиване на професионална квалификация чрез процедурата по валидиране. По този начин ще се обхванат всички възможни пътища за придобиване на квалификация в дискутираната професионална сфера и ще се обезпечи процесът с квалифицирани кадри.

Друг съществен въпрос, който си заслужава да бъде споменат касае промените, които се предвиждат в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО):

Първо, изучаването на жестомимичния език да бъде задължителен учебен предмет.

Второ, осигуряването на асистент-преводчи на жестомимичен език в интегрираните училища.

Във връзка с тези промени, бих искала да отправя въпрос каква ще бъде ситуацията респективно отговорностите на Центровете за професионално обучение, които също имат право да провеждат професионално обучение за лица с увреждания. Например, съгласно Рамкова програма „Б“ за начално и продължаващо професионално обучение с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация, се дава възможност да се разработи индивидуален учебен план според конкретните възможности на лицето, който се утвърждава от директора на обучаващата институция. В този ред на мисли, следва ли и центровете за професионално обучение да обезпечават такъв вид обучение с асистент-преводач на жестомимичен език и да въведат изучаване на жестомимичен език като учебен предмет.

На следващо място, следва да споменем възможностите за професионална реализация на лицата, придобили професионална квалификация по професията „Преводач жестомимичен език“, които на този етап се състоят единствено в заемане на длъжността 2643-3017 „Преводач, жестомимичен превод“ от Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД 2011).

По този повод възниква въпросът предвидените в законопроекта асистент-преводчи ще бъдат ли назначавани на друга длъжност или ще бъдат назначавани на същата длъжност

от НКПД-2011 т.е. необходимо ли допълване на НКПД с новата длъжност асистент-преводач по жестомимичен език.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГЛАВЧЕВ,

Надявам се, че становището, изразено в настоящето писмо, ще подпомогне обсъждането на проекта на Закона за българския жестомимичен език и процеса на вземане на целесъобразно решение в полза на всички заинтересовани страни и най-вече на гражданите на Република България, които са с увреден слух. Чрез този закон ще се създадат предпоставки за тяхната пълноценна интеграция в обществото и ще се създаде подкрепяща среда, както за учене, така и за личностно и професионално усъвършенстване с цел успешна реализация на пазара на труда в унисон с националните и европейските ценности.

В случай на необходимост от допълнителна консултация, изразявам своята готовност за съдействие от страна на експертите от дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“ в НАПОО.

С уважение,

ЕМИЛИЯНА ДИМИТРОВА

Председател на НАПОО

Съгласували:

инж. Марияна Павлова, заместник-председател,

Пенка Николова, директор на дирекция „ЛКД“

Изготвил:

д-р Аделина Любомирова, главен експерт.

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

АГЕНЦИЯ ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ

ул. "С. Врачански" №104-106
1233 София, България

факс: /+ 359 2/ 832 41 62

центра: /+ 359 2/ 931 80 95
центра: /+ 359 2/ 832 90 73

web site: ahu.mlsp.government.bg
e-mail: ahu@mlsp.government.bg

Министерство на труда и
социалната политика
Агенция за хората с увреждания
Изм. № 0023-3468 26.05.2017

ДО
Д-Р ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА
НА ~~44~~-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На Ваш № КТСП-73-08-2/
19.05.2017 г.

СТ А Н О В И Щ Е

От Минчо Коралски –Изпълнителен директор на Агенция за хората с увреждания

ОТНОСНО: Законопроект за българския жестомимичен език

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,

Агенцията за хората с увреждания изразява положително становище по така представения Законопроект със следните забележки:

По чл. 6. Смятаме, че редът за вписване в и отписване от Националния регистър на преводачите от и на жестомимичен език в България следва да бъде посочен в закона, т. к. с него се въвежда регистрационен режим. Посочването на условията и реда за регистрация в закон е трайна законодателна практика.

По чл. 7. Размерът и редът за отпускане на целевата парична помощ за използване на превод от и на жестомимичен език са подробно разписани в чл. 51 от Правилника за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания (ППЗИХУ) и с така предложения текст ще се получи колизия между двата нормативни акта.

По § 1. В т. 4, след думите „едновременно с“ да се добави думата „трайно“, с цел прецизиране на текста.

По § 3. Смятаме, че не са необходими промени в ППЗИХУ, във връзка с горепосоченото.

С уважение:

МИНЧО КОРАЛСКИ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

СЪЮЗ НА ГЛУХИТЕ
В БЪЛГАРИЯ

ИЗХ. № 78

ДАТА 26.05.2017 Г

До г-н Хасан Адемов
председател на Комисията по труда,
социалната и демографската политика

П

СТАНОВИЩЕ
от Николай Нинов
председател на Съюз на глухите в България

УВАЖАЕМИ Г-Н АДЕМОВ,
УВАЖАЕМИ Г-ДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

В отговор на Ваше писмо № КТСП-753-08-2 от 19.05.2017 г., с което е поискано да се предостави на Комисията по труда, социалната и демографската политика становище по внесения от Георги Гьоков и група народни представители законопроект за жестомимичния език, считам, че така, както са написани текстовете на проектозакона, са напълно конкретни, удовлетворяващи и точни в най-важната и съществена част, а именно - бъдещето на децата с увреден слух в България.

И по същество, и по формулировка, текстовете на законопроекта, до голяма степен визират основните проблеми, свързани с липсата на слух, която оказва неблагоприятно влияние върху развитието на редица психични процеси, както и върху осъществяването на пълноценни социални контакти. За да могат хората с увреден слух активно да упражняват своите права, да участват и правят избори в своя живот, свободно да изразяват себе си и своето мнение, трябва да имат достъп до информация и комуникация чрез визуално достъпния за тях език на жестовете. Въвеждането и използването на езика на жестовете на хората с увреден слух е основната предпоставка за независим начин на живот и равноправното им участие в живота на обществото.

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

гр. София - 1000, ул. "Денкооглу", № 12-14
web: www.sgbbg.com; e-mail: sgb@sgbbg.com

телефони за връзка: 02 980 47 78; 02 987 36 63 факс: 02 980 16 96

Искам да подчертая, че вече е влязъл в ход инициирания от Европейския парламент проект, чрез който да се подобри комуникацията между европейските институции и гражданите с увреден слух. Въпреки, че и преди съществуваша нормативни актове в българското законодателство, регламентиращи интегрирането на децата със специални образователни потребности, на практика те не гарантираха тяхното обучение. В резултат, голяма част от децата с увреден слух са с трайна социална изолация, неумение за справяне с житейските ситуации и след завършване на образованието си се оказват неконкурентноспособни на пазара на труда.

Нашите желания и стремежи са съсредоточени основно в признаването на жестомимичния език, за да може с него да се извършва обучението на децата с увреден слух в специализираните и масовите училища и вкарването му като предмет в специалните училища. Така децата ще имат достъп до адекватно и пълноценно образование – най-важният ни приоритет! Не случайно инвестицията в обучението на бъдещите поколения и формирането на техните самосъзнание и ценности е приоритет и на правителството на РБългария.

До голяма степен в текста на законопроекта са влезли най-важните и съществени мерки в подкрепа на хората с увреден слух, чрез законовата защита на единственото им възможно средство за комуникация – жестомимичния език.

Искрено се надявам, че с обсъждането, гласуването и приемането на закона децата и хората с увреден слух в нашата страна ще получат така необходимия им равнопоставен достъп до нормално образование, нормално общуване, пълноценен достъп до информация и равнопоставеност в обществото.

С уважение:

Николай Нинов, председател на СГБ

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

гр. София - 1000, ул. "Денкооглу", № 12-14

web: www.sgbbg.com; e-mail: sgb@sgbbg.com

телефони за връзка: 02 980 47 78; 02 987 36 63 факс: 02 980 16 96

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

От Любен Работов, председател на
Управителен съвет на Асоциация на
гражданите с увреден слух в България

Уважаеми дами и господа,

С настоящото изразяваме позицията си относно постъпилия на 17.05.2017 г. в Народното събрание Законопроект за българския жестомимичен език, сигнатура 754-01-6.

Законопроектът, заедно с мотивите и оценката на въздействие към него, не поставят една достатъчно стабилна законодателна основа, каквато би била нужна за изграждане на адекватна уредба на обществени отношения от подобна важност, каквато е тази за интегрирането на хората с глухота в обществото. Обръщаме внимание на следните обстоятелства:

1. Оценката на въздействие на законопроекта преповтаря казаното в мотивите му, вместо да предложи анализ на проблемите в областта на жестомимичния език на територията на страната, като даде отговор и прогноза за това как новата уредба ще разреши всички налични проблеми или ще спомогне разрешаването им в бъдеще.

Самият закон е твърде схематичен и непълен, оставя много неясноти и като цяло изглежда недовършен. Той не отчита някои от основните проблеми, поставени пред законодателя във връзка с жестовия език. Дори не посочва кой или кои от жестомимичните езици, които се ползват на територията на България, се приемат за официални и съответно кой/кои езици могат да се използват за комуникация с държавни органи, съответно допустимо ли е да се използват различни жестомимични езици или само един от тях.

Известно е, че на територията на Република България не действа един единствен жестов речник, който да е възприет за универсален и да се използва от всички лица, като законопроектът въобще не отчита това обстоятелство.

Проблемите, описани по-горе, са следствие от недостатъчната степен на прозрачност и обществено допитване в действията по изготвяне на законопроекта. Същият не е бил предмет на обществено консултиране или обсъждане с организации, които са в подкрепа на глухите в страната. Именно социалният диалог е от първостепенно значение при засягане на правата и интересите на толкова тесен кръг от обществени отношения.

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНИТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

2. С голяма важност следва да се регламентира в детайли уредбата на предвидения Национален регистър на преводачите от и на жестомимичен език в България. С една единствена разпоредба законът създава този регистър и изглежда прехвърля цялата отговорност и задължения за воденето му единствено на Съюза на глухите в България. Видно от чл. 6, ал. 5 от законопроекта единствено вписани в този регистър лица ще имат правото да изпълняват задачи за тълкуване и превод от и на жестомимичен език пред надлежните органи. Неуредени, обаче, остават въпросите, свързани със съществените изисквания за вписване в регистъра.

Видно от представената уредба може да се достигне до ограничаване на правото на избор на хората с глухота на жестов преводач. От друга страна, липсват мотиви за избора на Съюза на глухите в България за единствен компетентен орган за защита на хората с увреждания. Липсва основание всички останали национално представени организации за защита на хората с увреждания да бъдат лишени от възможността да участват в развитието на обществените отношения във връзка с жестомимичния език.

Неясна е процедурата по вписване и оценка на познанията и/или качествата подлежащите за вписване лица, което отваря врати и към бъдещи проблеми с недобросъвестни лица или такива с недостатъчно знания и умения. Счита се предложената уредба за повърхностна – тя не стартира с фундамента на проблемите, който е именно да се направят стъпки към разработване на основни принципи и методики при жестомимичния превод, както и за неговото преподаване и систематизиране с оглед на спецификите на използваните езици в страната.

3. В законопроекта се предвиждат разпоредби във връзка с обучението и подпомагането на младежи в държавните и общински училища. Този опит трябва да се оцени позитивно, но отново липсва пълнота на уредбата и яснота по прилагането ѝ.

Предвидените допълнения в Закона за предучилищното и училищното образование предвиждат единствено осигуряването на обучения и учебни предмети във връзка с жестомимичните езици. Отново не са застъпени обстоятелствата за различните действащи езици, процедурите за осигуряване на подходящи специалисти, санкциите за училища, които не осигуряват адекватни условия за децата и учениците със затруднения от този характер и т.н.

4. Началните разпоредби от законопроекта, с които се въвежда неговият предмет, следва да бъдат разширени и изяснени във връзка с казаното в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, която има наднационален характер и приложимост у нас.

В чл. 1 и чл. 3 следва да се отчете обстоятелството, че жестомимичният език не е единствено средство за общуване, но и за преодоляване на всички и всякакви бариери между хората – от социално, икономическо, културно, общочовешко и т.н. естество. Жестомимичният език следва да придобие статут равен на този на българския, а това обстоятелство следва да бъде закрепено на конституционно ниво редом с правото на живот.

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНЕТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

В чл. 2 освен заложените гаранции следва се въведе и такава гаранция за използването на езика с оглед пълно изравняване на правата и възможностите на хората с глухота и всички останали членове на обществото. Горното е и задължение на държавата с оглед казаното в чл. 21 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания:

„Държавите - страни по настоящата конвенция, предприемат подходящи мерки за даване възможност на хората с увреждания да упражняват правото си на свобода на мнението и изразяването, включително свободата да търсят, получават и споделят информация и идеи, наравно с всички останали и с всички останали, като използват предпочитани от тях форми на комуникация, посочени в член 2 от настоящата конвенция, включително чрез:

а) предоставяне на информация, предназначена за широката общественост, на хора с увреждания в достъпен за тях формат и посредством технологии, подходящи за различни видове увреждания, своевременно и без допълнителни разходи;

б) възприемане и улесняване на използването на езика на знаците, Брайловата азбука, допълващи и алтернативни способи на комуникация, както и на всякакви други достъпни средства, методи и формати на комуникация, предпочитани от хората с увреждания при тяхното официално общуване;

в) приканване на частните лица, предоставящи услуги на населението, включително чрез интернет, да предоставят информация и услуги на хора с увреждания в достъпен и лесен за ползване формат от хора с увреждания;

г) приканване на средствата за масова комуникация, включително доставчиците на информация по интернет, да направят услугите си достъпни за хора с увреждания;

д) признаване и спомагане за използването на езици на знаците.“

В допълнение, в чл. 4 следва да се посочи конкретният закон, чрез който се осигурява обучението и образованието на децата и младежите с увреден слух. Следва да бъдат възприети обстоятелствата по Конвенцията на ООН във връзка с образованието – чл. 24 и сл. Във връзка с казаното следва да бъде нанесена и корекция в чл. 5, тъй като обстоятелствата във връзка с обучението и квалификацията на жестовите преводачи има нужда от собствена подробна уредба, в отделен закон или глава от този законопроект

5. Наблягаме отново на важността жестовият език в България да се анализира с цел унифициране и официализиране като единен, всеобщ език, който да може да бъде закрепен законодателно редом с официалния български език. Без адекватно обществено обсъждане и анализи от максимален брой организации за глухите в страната, предприетите инициативи до момента могат да се окажат безрезултатни и недостатъчни за провеждане на политиката за успешно социално интегриране на хората с глухота.

С оглед на всичко, изложено до тук, предлагаме организирането на работни срещи с участието на всички неправителствени организации във връзка с разглеждане на конкретни предложения за подобрене на наличния законопроект, детайлизиране на някои от разпоредбите и въведение на други важни обстоятелства във връзка с нуждите на българските глухи граждани.

АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНЕТЕ С УВРЕДЕН СЛУХ В БЪЛГАРИЯ

Законопроектът следва да се представи и за обществено консултиране и обсъждане по надлежния ред, което ще даде възможност на засегнатата общност от хора да изрази мнения и препоръки. Отново обръщаме внимание на второто предложение на Асоциацията на гражданите с увреден слух в България до 44-тото Народно събрание от 12.05.2016 г., което в голяма степен може да подпомогне уредбата във връзка с гореописаните проблеми.

6. С оглед на изработването на качествен нов закон, който да съответства на повелителните разпоредби на Конвенцията на ООН, ще бъде нужно и въвеждането на някои промени в съществуващата уредба – като например в Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за предучилищното и училищното възпитание, Закона за социалното подпомагане и други нормативни актове, които касаят използването на жестовият език от граждани с увреден слух и говор.

С уважение,

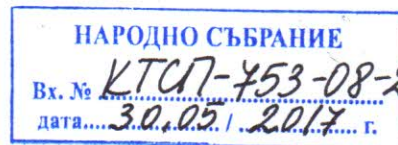
Любен Работов, председател на УС на АГУСБ

НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ НА ПРЕВОДАЧИТЕ НА ЖЕСТОВ ЕЗИК В БЪЛГАРИЯ

София 1000, ул. "Иван Денкоглу" 12-14
naslib@mail.bg | моб. 0882 640 878 | fb: НАПЖЕБ

Изх. № 01/ 30.05.2017 г.

ДО
Д-Р ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА КОМИСИЯТА ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА
И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА
КЪМ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

на Национална асоциация на преводачите на жестов език в България

относно Проект на Закон за българския жестомимичен език

с Вх.№ 754-01-6 / 17.05.2017г.

УВАЖАЕМИ Д-Р АДЕМОВ,

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

От името на Националната асоциация на преводачите на жестов език в България (НАПЖЕБ) изказвам благодарност и признателност към народния представител Георги Гьоков и група народни представители, внесли Проект на закон за българския жестомимичен език с Вх.№ 754-01-6 / 17.05.2017г.

С внасянето на този проекто-закон за първи път в Народното събрание на Р. България се говори за официално признаване на българския жестомимичен

език, който е основно човешко право на глухите, тежко-чуващите и сляпо-глухите хора у нас.

Според НАПЖЕБ, проектозаконът за българския жестов език е в синхрон с основните разпоредби на Конвенцията за правата на хората с увреждания (КПХУ) на ООН, която бе ратифицирана през 2012г. от Българския парламент.

Становището на НАПЖЕБ разглежда по-отблизо някои от членовете и алинеите в законопроекта и предлага някои поправки и допълнения, които, според нас, не бива да се пренебрегват. Тънкостите на терминологията и интерпретацията на този законопроект касаят над 120,000 граждани на Република България, които използват жестомимичния език, който е техния майчин език и основно средство за комуникация. Затова бихме искали да се имат предвид различните аспекти от техния живот, за да може законът да бъде максимално полезен и да осигури равнопоставеност и независим начин на живот на глухите, тежкочуващите и сляпо-глухите граждани в нашето общество.

Предлагаме:

- **чл.1** да гласи: "Признаване на българския жестомимичен език".

(1) "Държавата признава българския жестомимичен език за роден (майчин) и независим език, който се използва като основно средство за комуникация от глухите и тежкочуващите в България."

(според КПХУ на ООН понятието "език" включва говоримите и жестомимичните езици)

(2) "Лицата, използващи българския жестомимичен език, имат право да използват, развиват и запазват българския жестомимичен език и да насърчават, разширяват и предават културата на глухите."

- в **чл.2** да бъде преместен текста от **чл.1** на законопроекта, като пред думата "средство" се постави думата "основно". Чл.2 да придобие вида:

"**Чл.2.** С този закон се уреждат обществените отношения, свързани с използването на жестомимичния език, като **основно** средство за общуване на хората с увреден слух, с оглед създаване на условия за тяхната пълноценна реализация и интеграция в обществото, както и за тяхното обогатяване с информация от околния свят."

- в **чл.3** да се премести текстът на **чл. 2** от законопроекта.

- в **т.1** на **чл.3** предлагаме премахване на думата "подпомагане": "използването и изучаването на жестомимичния език с оглед осигуряване на равни възможности за хората с увреден слух и за тяхното социално, образователно и трудово интегриране."

- **т.3:** "осигуряване на превод от и на жестомимичен език за хората с увреден слух при осъществяване на комуникацията им с държавните органи, органите на местното самоуправление, съдебните органи, **медицински, образователни** и други обществени институции и организации."

- **т.4:** "осигуряване на достъп до информация за хората с увреден слух чрез превод от и на жестомимичен език" - "достъп до информация" тук се разбира в доста широк смисъл, което би могло да изисква предоставяне на достъп до информация на различни телевизионни предавания и рубрики (новини, шоу и спортни програми и др.)

В така създадения нов ред, **чл.3** от проектозакона ще се номерира като **чл.4**, **чл.4** от проектозакона ще се номерира като **чл.5**, **чл.5** ще стане **чл.6**, **чл.6** ще стане **чл.7**, **чл.7** ще стане **чл.8**, **чл.8** ще стане **чл.9**, и **чл.9** ще стане **чл.10**.

В текста на **ал.6** на **чл.7** НАПЖЕБ е записана като "Национална асоциация на преводачите на **жестомимичен** език в България", а това не съответства с настоящето наименование на нашето сдружение, което се нарича "Национална асоциация на преводачите на **жестов** език в България".

Предлагаме да се добави нова **ал.1** в **чл.8**, и ще гласи: "Създаване на Национален регистър на преподавателите на жестомимичен език". Като **ал.2** и **ал.3** ще се бъдат със същите текстове като **ал.1** и **ал.2** на предходния **чл.7**.

В частта "Допълнителни разпоредби", §1:

- в **т.5** предлагаме следния текст:

"Българският жестомимичен език" е майчин и независим език, традиционно и масово използван в Република България. Той е визуално-жестикулационна езикова система, която се осъществява с помощта на ръцете, на пръстите и с мимиката на лицето и езикът на тялото.

- в **т.6** предлагаме следния текст:

"Преводач на жестомимичен език" е пълнолетно чуващо и/или слуховоувредено лице, което е придобило квалификация по професията "Преводач жестомимичен език" и притежава съответното свидетелство.“

* * *

Ние, жестомимичните преводачи, сме връзката между слуховоувредените хора и чуващото общество. Знаем, че болшинството европейски държави отдавна преодоляват успешно проблемите, свързани с достъпността до информацията за глухите, тежкочуващите и сляпо-глухите хора, като дори вече повечето европейски държави са постигнали узаконяването му, което прави слуховоувредените хора наистина равноправни и пълноценни граждани на обществото, в което живеят.

През ноември 2016г. Европейския парламент гласува с огромно мнозинство Резолюцията за жестомимичните езици и професионалните жестомимични преводачи, в която се подчертава значението на осигуряване на достъпност до информация за глухите хора и необходимостта от квалифицирани и професионални преводачи на жестомимичен език, което може да се постигне чрез:

- официално признаване на жестомимичните езици на национално и регионално ниво в държавите членки и институциите на ЕС;
- формално обучение (университетско или друго подобно ниво, равностойно на редовно обучение);
- официална регистрация (официална акредитация и система на контрол на качеството, като например непрекъснато професионално развитие);
- официално признаване на професията.

Основни акценти от Резолуцията са намерили своето място в Законопроекта за българския жестомимичен език, което е сериозна гаранция за осигуряване на фундаменталното право на пълноценен и равноправен живот на слуховоувредените хора, и не на последно място - регламентиране на отговорната роля на жестомимичните преводачи.

Националната асоциация на жестовите преводачи счита, че за да се спази основното човешко право на глухите, тежко-чуващите и сляпо-глухите е наложително официалното признаване на българския жестомимичен език.

С уважение,
Милена Гъркова-Калинова
Председател на НАПЖЕБ

НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ НА СЛЯПО-ГЛУХИТЕ В БЪЛГАРИЯ

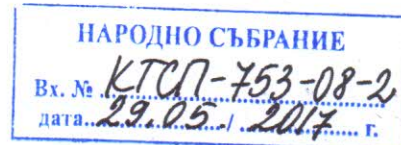
Адрес на управление: гр. Пловдив, ул. „Ален мак“ 4

Пощенски адрес: ПОЩ. КУТИЯ №61, 4003, ПЛОВДИВ, Булстат: 115173977;

0889/ 06 21 10; 0893/ 64 40 09; 0893/ 64 40 13; 0877/ 06 15 21; 0887 340 741

e-mail: info@nasgb.org; www.nasgb.org; www.zvuk-i-svetlina.eu; Skype: nasgborg;

Изх. № 108/ 29.05.2017 г.

ДО

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ

НА КОМИСИЯТА ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА
КЪМ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

на Национална асоциация на сляпо-глухите в България
относно Проект на Закон за българския жестомимичен език
Вх.№ 754-01-6 / 17.05.2017г.

УВАЖАЕМИ Д-Р АДЕМОВ,

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Национално представителната организация „Национална асоциация на сляпо-глухите в България“ (НАСГБ) предоставя следното Становище относно Проект на Закон за българския жестомимичен език с Вх.№ 754-01-6 / 17.05.2017г., внесен от народните представители Георги Гьоков и др.

НАСГБ счита, че проектът на Закон за българския жестомимичен език изпълнява едни от най-основните разпоредби на Конвенцията за правата на хората с увреждания (КПХУ) на ООН, която бе ратифицирана през 2012г. от Народното събрание на Република България, а именно:

„Чл. 2 „Определения“

За целите на настоящата Конвенция:

Понятието **“Комуникация”** включва всякакви езици, визуално представяне на текст, брайлова азбука, тактилна комуникация, уголемени шрифтове, достъпни мултимедии, както и всякакви писмени, звукови, на опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни способи, средства и формати за комуникация, включително достъпни информационни и съобщителни технологии;

Понятието **“Език”** включва говоримите и жестомимичните езици, както и всякакви други форми на неговорим език;

Чл. 21 „Свобода на изразяването и мнението, и достъпа до информация“.

Държавите - страни по настоящата Конвенция, трябва да предприемат всички подходящи мерки, за да гарантират, че хората с увреждания могат да упражняват правото на свобода на изразяването и мнението, включително свободата да говорят,

получават и споделят информация и идеи наравно с останалите и чрез всички форми на комуникация по техен избор, според определението в член 2 на настоящата Конвенция, включително чрез:

(б) приемане и улесняване на ползването на жестомимичните езици, брайловата азбука, допълваща и алтернативна комуникация, и всички други достъпни средства, начини и формати на комуникация по техен избор, от хората с увреждания в официални съобщения;

(д) признаване и пропагандиране на ползването на жестомимичните езици.“

Горесцитираните Член 2 и Член 21, подточки (б) и (д) от КПХУ се изпълняват чрез чл.3, чл.2 и чл.1 от проекто-Закона за българския жестомимичен език.

Член 24 от КПХУ:

„Чл. 24 „Образование”, точка 3, подточка (в):

(в) гарантиране, че образованието на лица и особено деца, които са слепи, глухи или сляпо-глухи, се извършва на най-подходящите езици, начини и средства за комуникация за индивидите, и в среда, която да увеличи до максимум академичното и социалното им развитие.“,

във връзка с понятието „език“ от чл.2 от КПХУ

„Понятието “Език” включва говоримите и жестомимичните езици, както и всякакви други форми на неговорим език;“

се изпълнява чрез чл.4 и чрез §4 от проекто-Закона за българския жестомимичен език.

Член 9 от КПХУ:

„Чл. 9 „Достъпност”.

т. 2. Държавите - страни по настоящата Конвенция трябва също така да предприемат подходящи мерки за:

(е) предоставяне на форми на помощ с участието на живи помощници и посредници, **включително водачи, четци и професионални преводачи на жестомимичен език**, за да се улесни достъпа до сградите и учрежденията, отворени за обществеността;“
се изпълнява чрез чл.2 т.2 и т.3, чл.5, чл.6, чл.7, чл.8 и чл.9 от проекто-Закона за българския жестомимичен език.

В §1, т.4 от проекто-Закона за българския жестомимичен език, за първи път в българското законодателство се дава определение за **„сляпо-глухо лице”**, което е в изпълнение на Писмена декларация 1 / 2004 за правата на сляпо-глухите, приета от Европейския парламент на 1 април 2004 год. (вижте приложена):

„Вземайки предвид, че сляпо-глухотата е отделно увреждане, и е комбинация от зрително и слухово увреждания, което причинява затруднения в достъпността до информация, общуване и мобилност,“

В чл.7, т.1 от проекто-Закона за българския жестомимичен език, се спазва и водещата европейска практика, в държави като Норвегия, Швеция, Финландия, Унгария и др., преводачите на жестомимичен език да предоставят превод от и на жестомимичен език както на глухи и тежкочуващи лица, така и на сляпо-глухи лица.

В чл.5 и чл.6 от проекто-Закона за българския жестомимичен език, за първи път се гарантира, само квалифицирани професионални преводачи на жестомимичен език, вписани в „Националния регистър на преводачите от и на жестомимичен език в България“, да могат да осъществяват тълкуване и жестомимичен превод, финансиран с публични средства, включително и превода, заплатен с целевата парична помощ от държавата за глухи, тежкочуващи и сляпо-глухи (по чл.7, ал.1 от проекто-Закона за българския жестомимичен език). С това ще се преодолее и една дългогодишна слабост на сегашното законодателство в чл.44 от ЗИХУ и чл.53б от ППЗИХУ, което не предоставяше такива професионални преводачи на жестомимичен език на сляпо-глухите хора, и ги лишаваше от така необходимия им превод, който може да се осъществява само от професионално квалифицирани преводачи на жестомимичен език.

Съюзът на глухите в България (СГБ) от 1970г. насам обучава преводачи на жестомимичен език. През 2004 г. СГБ създава Националния методически и консултативен център по проблемите на българския жестов език. През 2010 г. СГБ вписва новата професия „Преводач, жестомимичен превод“ с код 2643-3017 в Националната класификация на професиите и длъжностите и започва обучение по тази професия чрез своя Център за професионално обучение.

През 2005 г. е основана Националната асоциация на преводачите на жестомимичен език в България (НАПЖЕБ), която по своя Устав, чл.5, т.5, осъществява контрол върху работата на преводачите на жестомимичен език, с оглед спазване на Етичния кодекс на преводача от и на жестомимичен език. Етичният кодекс съдържа правила, които преводачите от и на жестомимичен език, следва да спазват при изпълнението на своята работа.

Въз основа на горното, НАСГБ счита за напълно правилно, че по чл.6 от проекто-Закона за българския жестомимичен език, СГБ следва да поддържа Националния регистър на преводачите от и на жестомимичен език, да осъществява вписвания и отписвания в него, и да осигурява публичен достъп до него, включително и на своята интернет страница, а Правилата за вписване в и отписване в Регистъра по ал.1 на чл.6, да се определят от СГБ и от НАПЖЕБ, съгласувано с председателя на НАПОО.

В заключение, Националната асоциация на сляпо-глухите в България подкрепя напълно проекто-Закона за българския жестомимичен език, като един крайно необходим закон за глухите, тежкочуващите и сляпо-глухите хора, и се обръща към народните представители от Народното събрание да го приемат както при разглеждането от Комисията по труда, социалната и демографската политика (водеща), и Комисията по образованието и науката (участваща), така и на първо и второ гласуване в пленарна зала.

С УВАЖЕНИЕ:

ДИМИТЪР ПАРАПАНОВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАСГБ

Уважаеми членове на Парламентарната комисия по образованието и науката,

Уважаеми госпожи и господа депутати,

Фондация "Заслушай се" е неправителствена организация в обществена полза, която работи за осигуряване на достъпна среда за хората с увреден слух в България чрез информационните технологии. Разработихме онлайн платформа за равен достъп с първа услуга видео жестов превод, официално внедрена през месец май 2016 година. Услугата предоставя възможност за тристранна връзка между чуващ и глух потребител и жестов преводач, който превежда онлайн в реално време. Освен наградата за най-добър бизнес план на неправителствена организация, връчена от Българския център за нестопанско право през тази година, ние сме и победител в конкурса „Промяната“ на Нова Телевизия и Фондация „Reach for change“ за 2015/2016. През декември 2016 година спечелихме и годишна национална награда за социална иновация в подкрепа на социалната икономика на Министерството на труда и социалната политика.

Във връзка със Законопроекта за българския жестомимичен език, който бе внесен на първо четене към Парламентарната комисия по труда, социалната и демографската политика, искаме да изразим своята позиция като организация, която от една страна предоставя жестови услуги за хората с увреден слух, а от друга - цели да се създаде иновативна и модерна методика за подготовка на висококвалифицирани жестови преводачи. За да осигурим дългосрочното предоставяне на услуги за равен достъп в подкрепа на глухите хора в България, се нуждаем от адекватно подготвени и високо квалифицирани жестови преводачи, което за съжаление към настоящия момент не се случва в нито една образователна институция или структура в България. Не на последно място, искаме да изразим позицията си като организация, която активно работи с глухи хора от всички възрасти и познава добре предизвикателствата на тяхното общуване и образование и препятствията пред тяхното включване в обществения живот и пълноценна професионална реализация.

На първо място искаме да изразим задоволството си, че жестовия език на глухите хора в България става обект на дискусия, която е належаща от дълго време насам, особено след ратифицирането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. По този повод искаме да благодарим и на депутатите, които обръщат внимание и на законовото уреждане на статута на българския жестов език.

От друга страна обаче, е необходимо да бъдат обсъдени следните неточности и проблеми, свързани с така предложения Законопроект за българския жестомимичен език (754-01-6), внесен за разглеждане на 17 май 2017 г.:

1. Липсва точен и еднозначен термин, означаващ естествения език на общуване между глухите хора в България. Едно от най-популярните използвани названия наистина е "жестомимичен език", но той съжителства с термина "жестов език", тъй

като липсват качествени изследвания върху езика и не е уточнена ролята на мимиката в него. Използват се и наименованията "език на знаците", "знаков език" по аналогия с английски (sign language).

2. Още повече, въведено е разграничение между "естествен жестов език" (който има собствена граматична система) и "калкиращ жестов език" (който следва синтаксиса на българския език и заменя всяка дума с жест). СГБ систематично се опитва през годините да наложи калкиращия език като официален, а това е силно проблематично, защото:
 - а. Това не е реален език, а изкуствено създадена форма на български език;
 - б. Калкиращият език остава неразбираем за по-голямата част от глухите хора и не може да им осигури пълноценен достъп до информация;
 - в. Погрешно се смята, че естественият жестов език е непълноценен и "аграматичен", с което се понижава престижът му, а това води до неговото negliжиране и западане, вместо да се работи за неговото приемане, развитие и обогатяване.

Законопроектът имплицитно също подкрепя налагането на калкиращия език чрез препратки към други нормативни текстове, като Закона за професионалното образование и обучение, с препратка към ДООИ за придобиване на професионална квалификация „жестомимичен преводач“, в които е регламентиран "официалният български (калкиращ) език“.

3. Законът се основава само на становището на една единствена организация за глухи, а именно Съюза на глухите в България. Макар и да е най-голямата организация на глухите в България, СГБ не е единствената. Още по-важно, СГБ не се ползва с доверие сред много глухи хора, особено хората от младото поколение, които виждат недостатъците на СГБ - остарели и неефективни практики, липса на нововъведения, липса на прозрачност в управлението, незачитане на мненията на членовете. Поради това през годините са се сформирали редица по-малки организации, които се занимават с проблемите на глухите хора в България.
4. Не е поискано мнение на широката глуха общественост, както и на други организации, които работят с хора с увреден слух. Препоръчително е да се вземат становища и да се проучат редица международни организации на глухи като World Federation of the Deaf (Световната Федерация на глухите), European Union of the Deaf (Европейски съюз на глухите), както и редица национални организации като National Association of the Deaf (Националната Асоциация на глухите в САЩ), които имат дългогодишен опит и изградени положителни практики в борбата за узаконяването на националните жестови езици, както и в осигуряването на основни дейности като подготовката на преводачи и преподаватели.
5. Законът в предложения вид ще постави редица неразрешени проблеми без реален план за тяхното разрешаване. Има риск от имитиране на дейност, което ще намали шансовете за успешно адресиране на проблемите на глухите хора. Основните причини са следните:
 - а. Броят квалифицирани преводачи е изключително малък и не може да покрие нуждите от превод в институциите и образователната сфера;
 - б. Изцяло липсват преводачи в по-малките населени места;

- c. Има много нискоквалифицирани преводачи, което е причина за ниското качество на превода;
 - d. Липса на възможности за реализация на преводачите, нередовното заплащане и ниският престиж на професията отблъскват младите преводачи.
6. Законът няма експертна тежест, защото не е потърсено и мнението на езиковеди и педагози, които се занимават с жестовия език и комуникацията на глухите хора. Не е отчетено текущото състояние на българския жестов език по отношение на:
- a. Липсата на задълбочени научни изследвания, както и на езиковедско и социолингвистично описание;
 - b. Множеството териториални варианти;
 - c. Навлизането на нови жестове и процесите на развитие на езика;
 - d. Липсата на методика за обучение на жестови преводачи;
 - e. Липсата на специализирани методики за преподаване на учебните дисциплини в специалните училища с помощта на жестов език;
 - f. Липсата на методика за преподаване на жестовия език като самостоятелен учебен предмет;
 - g. Липсата на методика за двуезично обучение в България;
 - h. Неотчитане на различните подходи в обучението на глухите деца и правото на избор от страна на родителите – законът имплицитно налага използването на двуезичния метод (§4, т. 2 (6)), вместо да го предлага като една възможна алтернатива.
7. Поставянето на Националния регистър на жестовите преводачи под едноличното управление на СГБ подлага на сериозен риск успешното внедряване на жестовия език като средство за комуникация и достъп до информация за глухите хора по следните причини:
- a. До момента СГБ е извършвал подготовката на преводачите. СГБ обаче не е образователна институция, не разполага със специалисти по жестов език и не е привлякла специалисти езиковеди и педагози, методиката на преподаване е със спорно качество, както и ползваните помощни средства като Българския жестомимичен речник. По тази причина подготовката на преводачи е на ниско ниво и не отговаря на професионалните стандарти.
 - b. До момента СГБ не е демонстрирал добра организация и управление на преводачите. Прави впечатление изключително ограниченият брой практикуващи преводачи, липсата на възможности за професионална реализация, недостатъчната им квалификация и професионални умения.
 - c. Още повече, СГБ представлява глухите хора като клиенти на преводачите, което е конфликт на интереси и не позволява ефективната защита на интересите и правата на самите преводачи, осигуряването на добри условия на работа, справедливо заплащане и др.
 - d. Едноличното управление на Националния регистър от страна на СГБ създава почва за порочни и непрозрачни практики. Още по-голям проблем представлява фактът, че СГБ разпределя целевата помощ за преводачески услуги.

8. В Закона се говори за целева помощ за жестов превод, каквато съществува и в момента (утвърдена от Правилника за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания). Трябва да се отбележи обаче, че липсва целенасоченост и отчетност на тези средства, което е в ущърб на жестовите преводачи и още повече води до порочни практики - наемане на неквалифицирани преводачи, ниско качество на превода, уронване на престижа на професията, а глухите отново нямат пълноценен достъп до информация и комуникация. Поставя се акцент върху усвояването на средствата, а не върху осигуряването на услуги за пълноценен достъп. Досега СГБ не е потърсил ефективно решение на тези проблеми.
9. От друга страна, липсват бюджетни средства за успешната подготовка на преводачи, успешното внедряване на жестовия език в обучението и в социалната сфера, подготовката на високоспециализирани преводачи в различни области - съдебната власт, медицинските заведения и други.

Искаме да обърнем специално внимание на някои конкретни спорни или неверни факти в текста на Законопроекта и мотивите към него:

1. Няма точна статистика за хората с увреден слух в България, както и за тези, които използват жестовия език като основно средство за комуникация. Твърдението за 50 000 души, използващи жестов език, са силно преувеличени, а реалният брой е по-близо до 10 000. Това обаче не намалява значението на жестовия език.
2. Описанието на дейността на жестовия преводач е: "Преводачът разчита и тълкува изказвания, направени от хора с проблеми в слуха, като познава както официалния български (официален), така и самобитния български жестов език." Това описание не е нито прецизно, нито изчерпателно. Още повече, в текста неколкостранно се смесват названията „преводач“ и „тълковник“, като второто има много спорно значение, тъй като предполага не безпристрастен превод от един на друг език, а тълкуване, интерпретация от страна на преводача. Прецизното дефиниране на названието и длъжностната характеристика на преводача, както и неговите права и задължения, трябва да предхожда приемането на подобни нормативни актове.
3. Относно образованието се казва: "В специалните училища по ал. 1, т. 1 за деца и ученици с увреден слух като помощно средство при обучението се въвежда двуезично обучение - едновременно с говор и жест." Това описание е изключително проблематично, тъй като двуезичното обучение не представлява „обучение едновременно с говор и жест“, а е специфичен метод, използващ и двата езика – българския словесен и българския жестов език. Още по-проблематично е, че се говори за въвеждане на двуезичното обучение като „помощно средство“, а то е цялостна методология на обучение. Трябва също така да се има предвид, че двуезичното обучение е само една алтернатива от подходите за обучение на деца с увреден слух, която досега не е разработвана и прилагана в България и трябва да се въведе планирано и с осигурена методологична основа и подготвени професионалисти. А другите методи, като оралния метод, също заслужават своето място.

Поради гореизброените проблеми искаме да отправим следните предложения:

1. Обсъждане на проблемите на жестовия език и достъпа на глухите хора до информация, оценка на реалната ситуация и реалните нужди на глухите хора. Това може да стане с широка обществена кампания и участието на различни организации, занимаващи се с глухи хора. Реалната оценка на нуждите трябва да даде и възможните насоки за нормативното гарантиране на правата на глухите хора и уреждането на статута на жестовия език.
2. Изработване на професионалната длъжностна характеристика на жестовия преводач и прецизното регламентиране на правата и задълженията му. Разработване на програма и въвеждане на специалност "ЖЕСТОВ ПРЕВОД" и професионална подготовка на преводачи, за да се осигури необходимият брой преводачи и необходимото качество на превода. Подготовката и оценката на професионалните умения на преводачите трябва да става независимо от тяхната организация, за да се осигури прозрачност.
3. Настояваме за създаването на официална професионална организация на жестовите преводачи с независим самостоятелен статут, чийто орган на управление да има широка обществена представеност от организациите, работещи с глухи хора, и който да упражнява контрол върху качеството на предлаганите услуги, но и да защитава правата на преводачите.
4. Осигуряване на средства и условия за развитието на основни дейности, които могат да гарантират въвеждането на жестовия език и гарантирането на равен достъп до информация за глухите хора, използващи жестов език: средства за качествено научно проучване и описание на българския жестов език; подпомагане на квалификацията и преквалификацията на жестовите преводачи; подготовка и осигуряване на преподаватели, използващи жестов език и др.

Предвид горепосоченото, бихме искали да предложим среща с народни представители и комисии, в които ще бъдат обсъждани законовите мерки, свързани с жестовия език.

Имаме готовност да установим връзка и да предложим контактите и на други организации за хора с увреден слух за една ползотворна широка обществена дискусия.

За допълнителна информация и лице за контакт с нас: Даринка Борисова – Експерт жестови услуги и застъпничество към Фондация „Заслушай се“, телефон: 0878243390, адрес: гр. София, ул. „Христо Белчев“ 3, Къщата на гражданските организации, e-mail: dari@zaslushaise.bg.